

radio-electronic warfare (counter-radio-electronic warfare)]. *Collection of scientific works of the Military Academy (Odesa) : Technical Sciences*, Issue 2. pp. 61–68. [in Ukrainian].

20. Sliusarenko, O.K. (2024). Vplyv zasobiv REB na efektyvnist upravlinnia roiv BPLA v umovakh обмежених resursiv i skladnykh seredovyshch [The influence of electronic warfare means on the effectiveness of UAV swarm control in conditions of limited resources and complex environments]. *Advanced top technology*, No. 1. pp. 45–46. [in Ukrainian].

21. Khatsaiuk, O.V. (2019). Sutnist ta struktura hotovnosti maibutnikh ofitseriv Natsionalnoi hvardii Ukrainy do vykonання завдан за przyзначенням zasobamy spetsialnoi fizychnoi pidhotovky [The essence and structure of the readiness of future officers of the National Guard of Ukraine to perform tasks assigned to them through special physical training]. *Pedagogy of creative personality formation in higher and general education schools*, 2019. No. 65 (2). pp. 144–154. [in Ukrainian].

22. Tsyryulnyk, S. (2019). Zastosuvannya tekhnolohii dopovnenoi realnosti u protsesi pidhotovky fakhivtsiv z radio-elektroniky [Application of augmented reality technology in the training of radio electronics specialists]. *Open educational e-environment of a modern university*, Special edition. pp. 355–362. [in Ukrainian].

23. Shylenko, M.V., Iokhov, O.Yu. & Maliuk, V.H. (2017). Kompiuterna model aktyvnoho radiomaskuvannya viiskovykh pidrozdiliv [Computer model of active radio masking of military units]. *Information and control systems in railway transport*, No. 4. pp. 92–93. [in Ukrainian].

24. Yunda, V.A., Mizin, V.S. & Vyhovskiy, M.V. (2024). Analiz mozhlyvostei syl i zasobiv REB ta PPO protyvyka shchodo vplyvu na efektyvnist urazhennia yoho obektiv raketnykh kompleksamy M142 “Himars” ta M270 “MLRS” [Analysis of the capabilities of enemy electronic warfare and air defense forces and means to influence the effectiveness of striking its targets with M142 Himars and M270 MLRS missile systems]. *Military-Technical Collection*, No. 31. pp. 57–64. [in Ukrainian].

25. Yahupov, V. & Kolodka, Yu. (2024). Sutnist, zmist i struktura mizhkulturnoi kompetentnosti ofitseriv operativnoi lanky upravlinnia: metodolohichne obgruntuvannya [The essence, content and structure of intercultural competence of operational management officers: methodological justification]. *Military Education: Collection of Scientific Papers*, No. 1 (49). pp. 277–286. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 25.08.2025

УДК 371.2: 378

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.336070>

Ярема Кіцила, аспірант кафедри
загальної педагогіки та дошкільної освіти
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-0364-445X>

ВИЩИЙ МУЗИЧНИЙ ІНСТИТУТ ІМ. М. ЛИСЕНКА: ІСТОРИЧНИЙ ТА ІСТОРИОГРАФІЧНИЙ АСПЕКТИ

У статті висвітлені історичні події першої третини ХХ ст., пов'язані із заснуванням першого в Західній Україні вищого музичного навчального закладу. Паралельно з вибудовою основної хронологічної канви зазначеного процесу на базі існуючих документальних джерел реконструюється його історіографія. Особливо детально експоновано її документально підкріплено маловідомий фактологічний матеріал стосовно подвизницької діяльності одного з найактивніших фундаторів Вищого музичного інституту Станіслава Пилиповича Людкевича та його співробітництва з патріотичним спортивним товариством “Сокіл”.

Ключові слова: Вищий музичний інститут ім. М. Лисенка; С. Людкевич; В. Барвінський; А. Вахнянин; спортивне руханкове товариство “Сокіл”; “Союз співацьких і музичних товариств”.

Лит. 14.

Yarema Kitsyla, Postgraduate Student of the
Generally Pedagogy and Preschool Education Department,
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-0364-445X>

HIGHER MUSIC INSTITUTE NAMED AFTER M. LYSENKO: HISTORICAL AND HISTORIOGRAPHICAL ASPECTS

Important events, connected to the foundation of the national higher musical educational institution, the first one in Galicia, are highlighted in the article. It was in the very beginning of the 20th century when the patriotic fight for national self-determination in the lands of Western Ukraine reached its culmination. Living under the Austrian rule, Ukrainian people needed to develop their own national culture, educate their children in the Ukrainian way and in Ukrainian schools and higher institutions, including musical ones. Leaders of the patriotic movement clearly understood the importance and great perspectives of their efforts. Therefore, national musical societies were created all around Galicia. Members of these societies

formed choral collectives, which, travelling around Ukraine with concerts, propagandized Ukrainian national music and songs. The most prominent of these musical organizations were those named "Boian", whose activities were developing in many towns of Galicia. At the beginning of the century, these societies needed to be unified to be able to establish the Ukrainian national higher musical school. The reunion took place in 1903 when a new organization, the "Union of Singing and Musical Societies" was created, which, in its turn, was able to found the first Ukrainian national higher musical institution – the Higher Music School, which later took the name of Mykola Lysenko, the founder and coryphaeus of Ukrainian music. In the paper, Stanislav Liudkevych's titanic effort to create highly professional domestic musical educational system in his homeland is accentuated. Special attention is given to the composer's collaboration with the Ukrainian patriotic sports club "Sokil", founded in 1894 in Lviv. Interested in cultivating singing and music among its members, the society appeared greatly helpful in the process of the High Music Institute's establishment. Later on, and with the active initiative of S. Liudkevych, a lot of subsidiary organizations of the newly-formed educational institution gradually emerged in big and small towns of Galicia, being crucial for the development of Ukrainian musical education. One of the interesting details of the Institute's curriculum is the implementation of Emile Jaques-Dalcroze's methods. In the process of recreating the historical scenario of the described events of Galicia's musical life of the first third of the 20th century, the author of the article, based on available documentary sources, has also tried to construct the historiography of the problematics in question.

Keywords: the Higher Music Institute named after M. Lysenko; S. Liudkevych; V. Barvinskyi; A. Vakhnianyn; sports club "Sokil"; the Union of Singing and musical Societies.

Постановка проблеми. Діяльність Вищого музичного інституту ім. М. Лисенка, що тривала з 1903 по 1939 рр., залишила по собі яскравий слід в історії української музичної освіти та культури. Величезне значення Вищого музичного інституту ім. Лисенка не лише для Галичини, а й для України в цілому полягає в тому, що це був перший в історії держави вищий музичний освітній заклад, в якому, на відміну від паралельно існуючих подібного роду закладів (Консерваторії при Львівському музичному товаристві, Львівської музичної консерваторії імені К. Шимановського, кафедри музикології у Львівському університеті) викладання здійснювалося українською мовою. Значення цієї освітньої інституції неможливо переоцінити, а відтак на сьогоднішній день актуальним залишається завдання вивчення й систематизації існуючих історичних джерел, дотичних до зазначеної тематики, вибудова історіографії цього значного для культури України періоду.

Аналіз основних досліджень і публікацій. В українському музикознавстві зазначеної тематики безпосередньо й опосередковано торкалися чимало дослідників. Серед авторів праць, безпосередньо фокусованих на історії заснування й функціонування Вищого музичного інституту, – Т. Мазепи, Л. Назар, Н. Кобрин, Л. Мартинів, Л. Назар, М. Новакович, котрі приділяють велику увагу проблемі професіоналізації музичної освіти в Галичині. Побіжні відомості про ВМІ знаходимо в роботах М. Антоновича, Ю. Бачинської, І. Бермес, Т. Булат і Т. Філенка, Т. Воробкевич, М. Зубеляк, Н. Кашкадамової та ін.

Історія створення Вищого музичного інституту ім. М. Лисенка у Львові детально відтворена кандидатом мистецтвознавства, старшим науковим співробітником Львівського меморіального музею Станіслава Людкевича Якимом Гораком. Дослідником пророблена гігантська робота з архівними документами, а саме – з 312-м фондом Центрально-

го Державного Історичного Архіву у Львові, в якому зберігається книга протоколів спортивного патріотичного товариства "Сокіл" (справа 38) та матеріали створеної цією організацією музичної комісії у справі заснування українського національного вищого навчального закладу (справа 47). Завдяки копіткій праці, проробленій дослідником, сьогодні історію виникнення Вищого музичного інституту ім. М. Лисенка можна простежити у найменших деталях.

Окреме й доволі об'ємне інформаційне джерело складає галицька періодика початку ХХ ст. – газети "Діло", "Руслан", "Громадська думка", "Громадський вісник" тощо, де систематично публікувалися статті, присвячені подіям музично-педагогічного життя Львова та інших міст Західної України. Зокрема, аналіз тогочасної публіцистики містить оглядова розвідка О. Федорків, де характеризуються статті найзначніших музичних діячів першої третини століття.

Мета статті – на базі наявних документальних джерел реконструювати історичну хронологію та історіографію подій, пов'язаних із заснуванням і становленням першого в Україні національного вищого музичного освітнього закладу – Вищого музичного інституту імені М. Лисенка.

Виклад основного матеріалу. На межі ХІХ–ХХ ст. у підавстрійських землях тогочасної України досяг своєї кульмінації ініційований ще в середині ХІХ ст. і активно підтримуваний вітчизняною інтелігенцією просвітницький рух за національне самовизначення. Особливо активно він розгорнувся в містах і селах Галичини, керований чільним культурним осередком у місті Львові. "Лідери тогочасного українського національного руху добре усвідомлювали, що пробудження нації до свого колективного "я" неможливе без відчуття ідеї ідентичності, незалежності, без формування власної культури, своїх національних символів та атрибутів, національних форм освіти" [11, 349]. Активність вітчизняної інтелектуальної еліти результувала у

створення різного роду спілок, організацій і товариств, в тому числі й музичних (переважно хоро-вих), з яких одне з найактивніших – “Боян” – мало численні відгалуження, чії представники гостро відчували потребу в утвердженні національних цінностей. До того ж, “розпорошені” по всій Галичині товариства закономірно потребували централізації.

20 липня (1 серпня) 1899 р. в газеті “Руслан” з’явилася стаття під полум’яним заголовком “Відозва до співлюбивих Русинів” [2]. У цій сповненій болно друкованій промові, під якою поставили свої підписи отець Василь Матюк, професор Володимир Шухевич та отець М. Котко, наголошувалося на тому мізерному стані, в якому перебувало національне музичне мистецтво. Оскільки, як справедливо зазначали автори публікації, виправити ситуацію можна лише активними діями, закликалося влітку 1899 р. влаштувати з’їзд представників існуючих на той час музичних товариств з метою об’єднання їх у єдину організацію, орієнтовно позначену в документі як “Союз приятелів малорускої музики (чи як єго там назвуть)”¹ [2, 1]. На з’їзді пропонувалося порушити питання створення власних національних інституцій музичної освіти, підручників музики, національної періодики та нотного видавництва. Заклик мав резонанс, і 29 червня 1901 року відбулося їхнє об’єднання у так званий “Союз Боянів”, який 1903 року дістав остаточну назву: “Союз співацьких і музичних товариств”. Діяльності саме цієї гігантської просвітницької організації завдячує поява Вищого музичного інституту – першої української національної консерваторії.

Втім, як справедливо зазначає Яким Горак, сталося це аж через два роки після виходу зазначеної “Відозви”, оскільки сформований ще 1901 року “Союз” “через дворічні проблеми із затвердженням статуту ніяк не міг почати свою діяльність” [5]. Тоді до справи створення вітчизняного музичного навчального закладу долучилися інші сили.

Цікаво й показово, що на зламі XIX–XX ст. ідея створення українського національного вищого музичного закладу викохувалася й плекалася не лише музикантами. “Музична складова була важливою і в діяльності тих громадських організацій, які, на перший погляд, не мали спільних точок дотику з музикою”, – зазначає Мирослава Новакович у своїй фундаментальній праці, присвяченій вивченню музичної культури підавстрійської Галичини [11, 351]. Поруч із діячами, безпосередньо дотичними до справи розвитку українського мистецтва, – композиторами, хоровими диригентами, вокальними та інструментальними виконавцями – біля витоків справи вітчизняної музичної освіти стояли ті, хто, здавалося б, мав до цієї сфери доволі

віддалене відношення. Протягом цілого року (“від початку червня 1902 до початку липня 1903 років”, як уточнює Я. Горак [5]) до процесу створення Музичного Інституту активно долучається українське патріотичне спортивне (руханкове, тіловиховне) товариство “Сокол”, “засноване в 1894 р. у Львові, а згодом і в інших містах Галичини, на зразок однойменних польських і чеських патріотично-гімнастичних товариств ... одним із завдань ‘Сокола’, крім розвитку окремих видів спорту, було плекання співу та музики серед його членів” [11, 351]. Зазначена організація утворює в своєму осередку спеціальну музичну комісію і протягом окресленого періоду активно займається справою вітчизняної консерваторії, роблячи усе можливе для реалізації поставленої мети. Зокрема, дійову поміч з боку товариства отримує один з найактивніших ініціаторів розбудови мережі українського музичного шкільництва, славетний український композитор Станіслав Пилипович Людкевич (1879–1979), чия педагогічна діяльність пов’язана з Вищим музичним інститутом від самого початку його існування аж до 1939 року – року реорганізації його радянською владою у Львівську державну консерваторію.

28 квітня (2 травня) 1902 року в газеті “Руслан” виходить публікація під назвою “Музична консерваторія” з наріканнями на бездіяльність “Союзу Боянів”. Натомість повідомляється про активні дії “Сокола” у напрямку розбудови вітчизняного музичного освітнього закладу: “Сокол”, який на підставі свого статуту вже управляє хоральний спів, старав би ся, в случаю абстиненції “Бояна” розширити, на взір ческих Соколів, підстави свого сокольського хору до об’єму музичної консерваторії. Вже навіть і усмотрено дуже догідне приміщене для будучої консерваторії, іменно убікації в каменниці нашого народного театру, де перше містила ся філія німецької гімназії” [9, 2].

7 червня 1902 року на шостому засіданні товариства “Сокол” було затверджено музичну комісію, що мала займатися створенням у Львові національної консерваторії (Роман Цеглинський – голова, Ярослав Вітошинський – заступник голови, а також Роман Ганінчак та Ярослав Вінцовський (Ярославенко), Тадей Купчинський). Цього ж дня членом товариства стає й Станіслав Людкевич.

Реконструючи події, що мали місце на першому засіданні новоутвореної музичної комісії 11 червня 1902 року, Я. Горак, між іншим, звертає увагу на знаковий факт рішучого протесту С. Людкевича проти пропозиції керівника “Сокола” А. Будзиновського звернутися по фінансову допомогу до організатора львівської філармонії, поляка Людвіка Геллера. Своє небажання взаємодіяти з поляками музикант аргументував “неприхильністю” до русинів консерваторії Галицького музичного товариства

¹ Тут і далі збережено орфографію і пунктуацію оригінальних текстів (прим. автора).

[5]. Переконливе підтвердження того факту, що композитор мав рацію, знаходимо у дослідженні М. Новакович. Описуючи діяльність цієї організації, мистецтвознавиця наголошує на домінантності в ній польських культурних акцентів: “незважаючи на присутність серед членів товариства представників української музичної спільноти, зокрема композиторів І. Лаврівського та А. Вахнянина, а також шанованого в польських музичних колах співака Олександра Мишуги, ситуація на користь української культури суттєво не змінилась, бо в програмах концертів останньої третини ХІХ – початку ХХ ст. твори українських композиторів виконувались дуже рідко. Підтвердженням цього може слугувати Статут ГМТ 1912 року, в якому був закріплений офіційний статус польської мови та рекомендовано збільшити кількість творів польських композиторів у програмах концертів” [11 346].

На другому засіданні музичної комісії “Сокола” (21 червня 1902 року) вже обговорювався навчальний план майбутнього закладу. А. Будзиновський запропонував три наступні напрями: “спів (хоровий, сольний, хоровий церковний), гру на інструментах (фортепіано, струнні, “бляшані”, флейта, гобой, кларнет), теорію (засади музики, гармонізація, контрапункт, історія музики)” [5]. У зв’язку з цим, було вирішено “віднести до Відня, Праги, Петербурга і до Лисенка в справі надіслання нам плянів науки, щоби відтак хтось з членів комісії ті пляни перевів на нашу мову і комісії на засіданню предложив” [5]. С. Людкевич зголосився звернутися з цим питанням до Миколи Віталійовича Лисенка, котрий, як відомо, на той час мешкав і працював у Києві. Про це зберігся відповідний запис у протоколах: “На тоє Др[уг] Людкевич декляруєсь написати до Лисенка а заразом повідомлює, що його знакомий з Петербурга обіцяв надіслати нам плян тамошньої консерваторії” [5]. Згодом обіцяний лист дійсно був написаний Людкевичем.

У даному зв’язку Я. Горак, посилаючись на твердження Зеновії Штундер, висуває припущення, що це був перший з двох листів композитора до М. В. Лисенка, який на сьогоднішній день він не зберігся [5]. Вважаємо за необхідне уточнити, що про факт віднайденого цього унікального історичного документу повідомляють Тамара Булат і Тарас Філенко, автори фундаментальної праці, присвяченої М. Лисенку [1]. У книзі публікується його повний текст¹, звідки й наводимо відповідний фрагмент: “А тепер ще справа інша, ширшого роду. У нас, у Львові, люди заходяться засновати свою українську консерваторію. Людей своїх до сього

найдеться трохи (решту поки що обсадить двома або трьома чужинцями), учеників будемо мати доволі. Тільки ж до того мусимо мати плян науки, і ми розписали до всіх знанніших консерваторій з просьбою о плян і розклад науки. Я маю писати до Петербурга і до Києва. Я чув, що в Петербурзі є при консерваторії окремий відділ ‘етнографічний’, та не знаю, чи се напевно. Не знаю, чи, може, і в Києві є що такого. Звертаюсь відтак до Вас, В[ельми] п[оважний] Добродію, від музикальної громади львівської і галицької о ласкаве посередництво в тій справі. Не можучи дізнатись адреси консерваторії Київської, ані Петербурзької, просимо Вас о ласкаву раду і евентуальне прислання пляну науки” [1, 256].

Відповідь славетного українського класика на лист Станіслава Пилиповича на сьогоднішній день не знайдена і, можливо, втрачена. Втім, відомо, що, окрім попередньо запланованого звернення до Київської та Петербурзької консерваторій, С. Людкевич зробив запити до ряду найвпливовіших консерваторій Європи, про що свідчить відповідний запис у протоколах. На черговому засіданні музичної комісії товариства “Сокол”, яке відбулося 15 грудня 1902 року, С. Людкевич доповів, що “одержав вже пляни з консерваторій в Петербурзі, Берліні, Москві, Монахії [Мюнхені. – Я. Г.], Парижі, Штокгольмі і Медіолані [Мілані. – Я. Г.] в ціли уложеня на їх підставі нашого пляну, котрий би обіймив всі галузі нашої музики. Після гадки др[уга] Людкевича, в пляні науковим повинно ся обняти науку 1. співу сольового 2. Співу церковного 3. Теорію 4. Історію музики 5. Науку гри на інструментах” [4, 27]. Окрім протоколів, підсумки цього засідання 17 грудня були висвітлені у пресі – в газеті “Руслан” (Число 272): “Дня 15. грудня, з почину Старшини львівського “Сокола” зібралася комісія для уложеня статута “Музичної Консерваторії”, яка би мала засновати ся у Львові для умноження музики. Провід в тім ділі зложено в руки радника Анатолія Вахнянина, котрому wraz з професорами Вітошинським і Людкевичом поручено уложити статут для нової рускої інституції wraz з науковим пляном” [3, 2].

Перед тим в листопаді 1902 року, у газеті “Діло” (Число 239) з’явилася стаття С. Людкевича “Кілька слів про потребу засновання українсько-руської музичної консерваторії у Львові” [8], де музикант, окрім палкої та переконливої аргументації необхідності розбудови національної музичної освіти, пропонує між іншим за браком вітчизняних музично-педагогічних кадрів попершу набрати спеціалістів для майбутнього закладу з числа іноземців.

Офіційним днем народження вітчизняної консерваторії стало 28 червня 1903 року – день загальних зборів “Союзу українських співацьких і музичних товариств”, де було . Доленосним для майбут-

¹ Як зазначають автори книги, оригінал листа наразі зберігається в експозиції музею Миколи Лисенка у Відділі рукописів ІМФЕ, фонд Миколи Грінченка, 36-2/108 [1, 254].

нього закладу виявився самий рік, в який відбулася ця подія – 35-річчя творчої діяльності М. В. Лисенка, а відтак на зборах обговорювалися питання святкування ювілею. У зв'язку з приїздом композитора до Галичини планувалося провести цілу “низку заходів: влаштування великого концерту у Львові силами всіх “Боянів” і співаків краю; видання життєпису М. Лисенка; ювілейне видання творів композитора; поіменування М. Лисенка першим почесним членом “Союзу”; участь галичан у ювілейному святкуванні в Києві” [13, 180]. Ювілейна дата 1903 р. мала вирішальний вплив на музичну спільноту: “Союз українських співацьких і музичних товариств” було переорганізовано в єдине Музичне товариство, що, під впливом обставин ювілею, взяло ім'я великого українського класика. “При тій нагоді наші найстарші і найповажніші культурні інституції іменували Лисенка своїм почесним членом, а Музичне Товариство, що удержує Висший Муз. Інститут у Львові, прикрасило себе його іменем”, – згадував у 1912 році Філарет Колесса [7, 130]. Відлунням того ювілею стало й подальше присвоєння імені М. Лисенка Вищому музичному інституту (17 листопада 1912 року).

В процесі обговорення на зборах 1903 року Статуту Музичного Товариства, утвореного на базі “Союзу...” спочатку було вирішено заснувати під його патронатом “найнижчий курс музичної школи” [13, 180]. Проте Виділ (президія) “Союзу...” не мав зупинитися на цьому. Тоді ж у Статуті було запропоновано зробити зміни, які б забезпечували йому право відкрити консерваторію. Перше повідомлення про заснування Вищого музичного інституту знаходимо в газеті “Діло” 1903 року (число 197), а більш детальний опис подій, що відбувалися на зборах 1903 року, зафіксований у “Протоколах Музичного товариства ім. М. Лисенка”, впроваджених та редактованих Я. Гораком [6].

Першим директором Інституту був призначений композитор, диригент, засновник музичного товариства “Боян” Анатоль Вахнянин (1841–1908), котрий обіймав цю посаду аж до своєї смерті в 1908 році. Через два роки, протягом яких закладом керували В. Шухевич та О. Ясеницька, що тимчасово виконували обов'язки адміністративного й артистичного директора відповідно, відповідно, Вищий музичний інститут очолив С. Людкевич, а згодом – з 1915 року – В. Барвінський.

Утворений освітній заклад був доступний лише для заможних верств населення: плата за навчання була досить високою. Втім, при закладі існував спеціальний фонд, що забезпечував стипендії для обдарованих учнів (імені А. Вахнянина та імені О. Мишуги для співаків, імені д-ра Сушкевича для скрипалів, імені В. Шухевича для піаністів), а також субсидії, що давали б можливість продовжувати музичну освіту у консерваторіях за кордоном. З

1912 року на базі Вищого музичного інституту почав функціонувати камерний оркестр, а з 1923 – симфонічний.

Своєрідною “родзинкою” стало проведення у Вищому музичному інституті з 1928 року занять з гімнастики за методика швейцарського музичного педагога і композитора Еміля Жака-Далькроза (1865–1950). Метод Е. Ж. Далькроза, що набув світової популярності на початку ХХ ст., “ставив у центр учня та його емоції, самосвідомість і творчість” [10, 219] і передбачає три базові аспекти – евритмію (ритмічну гімнастику), сольфеджію та імпровізацію. Сутність його полягає у спонтанному (імпровізаційному) реагуванні на музику рухами тіла, що виховує уважність, впевненість у собі та стимулює потяг до творчого самовираження.

На окрему увагу заслуговує педагогічна діяльність С. Людкевича, пов'язана зі створеними ним в різні роки філіями Вищого музичного інституту в різних містах Галичини. В 1911 році до статуту ВМІ за пропозицією С. Людкевича було додано пункт щодо організації його філій закладу за межами Львов. Протягом 1913–1935 рр. були засновані філії у Стрию (1913), Станіславі (тепер Івано-Франківськ, 1921), Дрогобичі (1922), Бориславі (1923), Перемишлі (1924), Сокалі (1926), Тернополі (1928), Самборі (1928), Коломиї (1929), Яворові (1929), Золочеві (1931), Городку, Чорткові, Раві-Руській, Жовкві та Ходорові (1930-ті роки), Личаківську (1932), Богданівську (1935). Усі вони були керовані львівською централлю і сприяли розвитку відповідних нових осередків музичної культури. Сам же Станіслав Пилипович обіймав посаду їхнього інспектора, систематично виїжджаючи на перевірки, прослуховуючи звітні концерти учнів (так звані “пописи елевів”¹). “Зараз навіть важко собі уявити, щоби звітні концерти ... учнів сучасних музичних шкіл, училищ чи вищих навчальних закладів освітлювалися в немусичній загальногромадській пресі. Проте саме цим дієвим засобом якнайактивніше користувалися галицькі музиканти, пропагуючи музичне мистецтво серед широких верств населення, розбудовуючи аматорсько-любительське коло шанувальників музики, залучаючи з нього відповідні кадри до професійного навчання. Тут спостерігається специфічна питома риса саме галицької музичної освіти, яка демонструючи високий професіоналізм, перебувала в постійній співдії з любительськими колами”, – зауважує О. Федорків [14, 6]. Збереглися численні підсумкові звіти – критичні оглядові статті, написані С. Людкевичем після таких подорожей і опубліковані ним у тогочасній пресі – газетах “Діло”, “Громадська думка”, “Громадський вісник”. Функціонування філій Вищого музичного інституту сприяло розвитку додаткових

¹ Від фр. *l'élève* – учень.

культурних центрів Галичини, і стало вагомим внеском у справу вітчизняної музичної освіти.

Висновки та перспективи подальших досліджень. У статті здійснено реконструкцію історичного процесу зародження національної вищої музичної освіти в Галичині, а саме – чільної події в цьому річниці, яка мала місце на початку ХХ ст. – появи вітчизняного вищого музичного навчального закладу – Вищого музичного інституту ім. М. Лисенка. Досліджуючи історичні витоки заснування першої в Галичині національної консерваторії, ми водночас намагалися висвітлити історіографічну канву зазначених подій. Окреслена проблематика потребує подальшої роботи в цьому напрямку. Так, наступною дослідницькою задачею неодмінно має стати висвітлення питання музично-педагогічних традицій зазначеного закладу (динаміка зміни складу його професорів у різні періоди функціонування закладу, особливості методик викладання, педагогічні школи й пов'язані з ними музичні династії).

ЛІТЕРАТУРА

1. Булат Т., Філенко Т. Світ Миколи Лисенка. Національна ідентичність, музика і політика України ХІХ – початку ХХ століття. Нью-Йорк: Українська Вільна академія Наук у США; Київ: Майстерня книги, 2009. 408 с.
2. Відозва до співлюбивих Русинів. *Руслан*. 1899. Ч. 160. 20 липня (1 серпня). С. 1–2.
3. В справі заснування Музичної консерваторії [без підп.]. *Руслан*. 1902. Ч. 272. 4 (17) грудня. С. 2–3.
4. Горак Я. Історія викладання музично-теоретичних дисциплін у Вищому музичному інституті у Львові (1903–1939 рр.). *Українська музика: наук. часопис Львів. нац. муз. академії ім. М. В. Лисенка*. 2018. Число 1. С. 27–39.
5. Горак Я. Станіслав Людкевич і українське руханкове товариство “Сокіл” у Галичині. URL: <https://ludkevych.in.ua/stanislav-lyudkevych-i-ukrayinske-ruhankove-tovarystvo-sokil-u-galychyni/> (дата звернення: 29.05.2025)
6. Книга протоколів музичного товариства імені Миколи Лисенка / М-во культури України, ЛНМА ім. М.В. Лисенка; упоряд., авт. передм. Я. Горак. Тернопіль: Астон, 2014. 424 с.
7. Колесса Ф. Микола Лисенко (Некрольог). *Записки Наукового Товариства імені Шевченка*. 1912. Кн. VI. С. 128–138.
8. Людкевич С.П. Кілька слів про потреби заснування українсько-руської музичної консерваторії у Львові // Людкевич С. П. Дослідження, статті, рецензії, виступи / упоряд., ред., пер., прим. і бібліографія З. Штундер. Львів: Дивосвіт, 2000. Т. 2. С. 254–257.
9. Музична консерваторія. *Руслан*. 1902. Число 94. 28 цвітня (II мая). С. 1–2.
10. Немцев А. Основні принципи методології музичної освіти Емілія Жака-Далькроза. *Молодь і ринок*. 2025. № 5–6 (237–238). С. 217–222.
11. Новакович М.О. Галицька музика Габсбурзької доби (1772–1918) в контексті явища національної ідентичності: дис. ... д-ра мистецтвознавства: спец. 17.00.03 – Музичне мистецтво. Одеса, 2020. 494 с.
12. Приймова І. Заслуги Жак Далькроза у музичному вихованні. *Діло*. 1934. Число 148. 8 червня. С. 6.
13. Спольська О. В. Діяльність музичних товариств Східної Галичини як передумова розвитку фахового виконавства (перша третина ХХ ст.). *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв: наук. журнал*. 2021. № 4. С. 177–182.
14. Федорків О.П. Галицька преса першої третини ХХ століття як один з рефlectorів процесу професіоналізації музичної освіти. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнаюка. Серія: Мистецтвознавство* / ред. О. С. Смоляка. Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2012. № 1. С. 3–11.

REFERENCES

1. Bulat, T. & Filenko, T. (2009). Svit Mykoly Lysenka. Natsionalna identychnist, muzyka i polityka Ukrainy XIX – pochatku XX stolittia [Mykola Lysenko's world. National identity, music and politics of Ukraine of the 19th – early 20th centuries]. New-York; Kyiv, 408 p. [in Ukrainian].
2. Vidozva do spivoliubyvykh Rusyniv (1899) [Evocation to the singing-loving Ruthenians]. *Ruslan*. No. 160, pp. 1–2. [in Ukrainian].
3. V spravi zasnovannia Muzychnoi konservatorii (1902) [On the issue of founding a musical conservatory]. *Ruslan*. No. 272, pp. 2–3. [in Ukrainian].
4. Horak, Ya. (2018). Istoriia vykladannia muzychno-teoretychnykh dystsyplin u Vyschomu muzychnomu instytuti u Lvovi (1903–1939 rr.) [History of teaching musical theoretical disciplines in the Higher Music Institute in Lviv (1903–1939)]. *Ukrainian music*. Lviv, No. 1, pp. 27–39. [in Ukrainian].
5. Horak, Ya. Stanislav Liudkevych i ukrainske rukhan-kove tovarystvo “Sokil” u Halychyni [Stanislav Liudkevych and Ukrainian sports society “Sokil” in Galicia]. Available at: <https://ludkevych.in.ua/stanislav-lyudkevych-i-ukrayinske-ruhankove-tovarystvo-sokil-u-galychyni/> (Accessed 29 May. 2025). [in Ukrainian].
6. Knyha protokoliv muzychnoho tovarystva imeni Mykoly Lysenka (2014) [The protocols book of Musical society named after M.V. Lysenko]. Ed. by Ya. Horak. Ternopil, 424 p. [in Ukrainian].
7. Kolessa, F. (1912). Mykola Lysenko (Nekrolog) [Mykola Lysenko (Obituary notice)]. *Notes of the Scientific Society named after Shevchenko*. No. 6, pp. 128–138. [in Ukrainian].
8. Liudkevych, S.P. (2000). Kilka sliv pro potreby zasnovannia ukrainsko-ruskoj muzychnoi konservatorii u Lvovi [A few words about the need of foundation of Ukrainian-Ruthenian musical conservatory in Lviv]. *Liudkevych S.P. Research, articles, reviews, speeches*. Vol. 2. Lviv, pp. 254–257. [in Ukrainian].
9. Muzychna konservatoryia (1902) [Musical conservatory]. *Ruslan*. No. 94, pp. 1–2. [in Ukrainian].
10. Niemtsev, A. (2025). Osnovni pryntsyipy metodolohii muzychnoi osvity Emilia Zhaka-Dalkroza [Basic principles of Emile Jaques-Dalcroze's methodology of musical education]. *Youth & market*. No. 5–6 (237–238), pp. 217–222. [in Ukrainian].
11. Novakovych, M.O. (2020). Halytska muzyka Habsburzkoj doby (1772–1918) v konteksti yavyscha natsionalnoi identychnosti [Galician music of Habsburg era (1772–1918)

ВІА “ОРЕРА” – ТРІО МАРЕНИЧІ: ДО ПИТАННЯ СПІЛЬНОЇ ГРУЗИНСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ТЕМАТИКИ, МЕЛОДИКИ ЕСТРАДНИХ ПІСЕНЬ

in the context of the phenomenon of national identity]. *Doctor's thesis*. Odesa, 494 p. [in Ukrainian].

12. Pryimova, I. (1934). Zasluky Zhak Dalkroza u muzychnomu vykhovanni [Jaques-Dalcroze's merits in musical upbringing]. *Dilo*. No. 148, p. 6. [in Ukrainian].

13. Spolska, O.V. (2021). Diialnist muzychnykh tovarystv Skhidnoi Halychyny yak peredumova rozvytku fakhovoho vykonavstva (persha tretyna XX st.) [Eastern Galicia Musical societies' activities as a premise of the development of professional performing (the first third of the 20th century)]. *National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald*. Kyiv, No. 4, pp. 177–182. [in Ukrainian].

14. Fedorkiv, O.P. (2012). Halytska presa pershoi tretyny KhKh stolittia yak odyń z reflektoriv protsesu profesionalizatsii muzychnoi osvity [Galician press of the first third of the 20th century as one of the reflectors of the process of professionalization of musical education]. *The scientific issues of Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University. Series: art criticism*. Ternopil, No. 1, pp. 3–11. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 23.07.2025

УДК 78.031.4(477:479.22)

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.340016>

Давид Меладзе, аспірант творчої аспірантури
кафедри джазу та популярної музики

Львівської національної музичної академії імені М. В. Лисенка

ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-9530-2038>

ВІА “ОРЕРА” – ТРІО МАРЕНИЧІ: ДО ПИТАННЯ СПІЛЬНОЇ ГРУЗИНСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ТЕМАТИКИ, МЕЛОДИКИ ЕСТРАДНИХ ПІСЕНЬ

У статті простежено особливості творчої взаємодії двох знакових колективів естрадної сцени – ВІА “Опера” та тріо Мареничів – крізь призму грузинсько-української тематики, спільних стилізованих тенденцій та мелодичних засад їхньої пісенної творчості. Зазначається, що обидва ансамблі сформували власну художню модель синтезу національного фольклору з естрадними практиками 1960–1980-х років, проте у їхніх інтерпретаціях простежується різний ступінь збереження традиційного інтонаційного мислення. Окремо підкреслено взаємодію грузинської та української культур у ширшому соціокультурному контексті, що виявлялося у популяризації пісень, виконаних різними мовами, та у взаємному збагаченні естрадних традицій.

Ключові слова: грузинський спів; вокал; естрада; специфіка; особливості; тематика; ідейний зміст.

Літ. 8.

David Meladze, Postgraduate Student of Creative Postgraduate Studies of the
Jazz and Popular Music Department,

Lviv National Academy of Music named after Mykola Lysenko

ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-9530-2038>

VIA “ORERA” – TRIO MARENICHI: ON THE ISSUE OF JOINT GEORGIAN-UKRAINIAN THEMES, MELODIES OF POP SONGS

The article traces the features of the creative interaction of two iconic pop groups – VIA “Orera” and the Marenichi trio – through the prism of Georgian-Ukrainian themes, common stylistic trends, and melodic foundations of their songwriting. It is noted that both ensembles formed their own artistic model of synthesizing national folklore with pop practices of the 1960s–1980s; however, their interpretations show varying degrees of preservation of traditional intonational thinking. Using the example of the “Orera” repertoire, the influence of the Georgian polyphonic tradition, the use of characteristic rhythmic formulas, the tendency towards vivid stage improvisations, and the creation of an optimistic collective sound are examined. At the same time, the work of the Marenichi trio emphasizes the chamber nature, intimacy of performance, and reliance on Ukrainian song lyrics, reinterpreted in the format of a pop ensemble.

Repertoire samples, arrangement techniques, vocal and intonation characteristics, and recording features are analyzed, which determine distinctive approaches to constructing the melody of a pop song, borrowing folklore material, and adapting motifs that contributed to the mutual enrichment of traditions. The interaction of Georgian and Ukrainian cultures in a broader socio-cultural context, which was manifested in the popularization of songs performed in different languages and in the mutual enrichment of pop traditions, is separately emphasized. It is noted that both ensembles played an important role in the process of forming a new model of retro pop music, in which the national principle was integrated into the general cultural space.

Thus, the article summarizes that the work of VIA “Orera” and the Marenichi trio not only reflects the specifics of the national musical traditions of Georgia and Ukraine, but also testifies to the possibilities of cultural dialogue within the framework of pop art of the second half of the twentieth century.

Keywords: Georgian singing; vocals; pop music; specificity; features; themes; ideological content.